Staten-Generaal

1/2

Vergaderjaar 2024–2025

20 043 Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

CE/ Nr. 149

VERSLAG VAN DE ZITTING 2025 (EERSTE DEEL)

Vastgesteld 13 februari 2025

1. Inleiding

Van 27 januari tot en met 31 januari 2025 vond de eerste deelsessie plaats van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) in Straatsburg. Vanuit Nederland namen deel **Panman** en **Van Wijk** (beiden BBB), **Veldhoen** en **Kluit** (beiden GroenLinks-PvdA), **Vogels** (delegatieleider, VVD) en **Bovens** (CDA), allen Eerste Kamerleden. De leden van de Assemblee stonden stil bij de bevrijding van Auschwitz-Birkenau 80 jaar geleden. Saskia Kluit verdedigde haar rapport over de humanitaire crisis met betrekking tot vrouwen, kinderen en gijzelaars in Gaza. Plenaire debatten gingen voorts over de situatie in Georgië en het al dan niet toelaten van de Georgische delegatie, over de noodzaak van een hernieuwde, op regels gebaseerde internationale orde – met een verklaring van Marko Bošnjak, president van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens-, de rol van migratie bij de demografische vergrijzing in Europa, bescherming van het beroep van advocaat, de dringende noodzaak van vrije en eerlijke verkiezingen in Belarus en de Europese inzet voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne. De Luxemburgse Minister-President Frieden en patriarch Bartholomeus I van Constantinopel, hoofd van de Oosters-Orthodoxe kerk, spraken de Assemblee toe. De heer Theodorus Rousopoulos werd herkozen als President van de Parlementaire Assemblee, ook werden de 18 vicevoorzitters gekozen. En marge van de vergadering werd de delegatie ontvangen door de plaatsvervangende permanent vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, Loek ten Hagen.

2. Plenaire debatten

Op maandag 27 januari werd Theodoros Rousopoulos herkozen als President van de Assemblee voor nog een termijn van één jaar. Hij dankte de leden voor de herverkiezing voor een tweede termijn en verwees naar zijn inspanningen om de zichtbaarheid van PACE te vergroten: 412 bilaterale bijeenkomsten in 2024 en een groei van 60 procent in de internationale media-aandacht voor PACE-sessies: «We moeten zicht-

kst-20043-149
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2025

baarder zijn, niet voor onszelf maar voor de beginselen waarvoor we vechten,» onderstreepte hij. Hij stelde voorts dat de voortdurende Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de ontwikkelingen in Belarus prioriteit blijven voor de Parlementaire Assemblee. Hij verwelkomde een delegatie van de oppositie in Belarus die voor het eerst aanwezig waren bij de vergadering. «Hun aanwezigheid is een belangrijk signaal dat we aan de bevolking van Belarus geven en laat zien dat Europa hen niet is vergeten,» zei hij. Ook ging de President in op de problemen in verband met de eerbiediging van de mensenrechten in sommige van onze lidstaten, de achteruitgang van democratische idealen, de democratische terugval, immigratie, gelijkheid, discriminatie van onze medeburgers omwille van hun verschillende raciale of persoonlijke identiteit. Een belangrijke uitdaging is volgens hem ook de impact van kunstmatige intelligentie (KI) en hij gaf aan een internationaal evenement te gaan organiseren om de impact van KI op de democratie te onderzoeken, waarbij mondiale en Europese actoren worden betrokken om deze grensoverschrijdende uitdagingen gezamenlijk aan te pakken.

Hierna werden de aanwezigen toegesproken door patriarch Bartholomeus I van Constantinopel, hoofd van de Oosters-orthodoxe kerk. «We leven in een wereldwijde gemeenschap en als zodanig delen we gemeenschappelijke waarden die nationale, politieke, religieuze, raciale of culturele grenzen overstijgen,» sprak patriarch Bartholomeus I de Assemblee toe. «Laten wij allen, politieke en religieuze leiders, samenwerken aan een wereld waar conflicten en oorlog niet de manieren zijn om geschillen en verdeeldheid op te lossen, waar alle religies en alle rassen gelijk en zonder onderscheid worden gerespecteerd, waar mensen genoeg hebben aan liefde als moedertaal van de hele mensheid, en waar de diversiteit van de natuur wordt beschermd,» sloot hij af. De Luxemburgse Minister van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel, Xavier Bettel, presenteerde de prioriteiten van het Luxemburgse voorzitterschap van het Comité van Ministers. «De Raad van Europa moet een platform voor dialoog blijven,» aldus de Minister, die er wel op wees dat alle staten hun internationale verplichtingen moeten nakomen, waaronder de uitvoering van de uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Tekke Panman reageerde namens de EVP fractie positief op het **voortgangsverslag van het Bureau en de Standing Commissie.** Het is goed dat de steun voor Oekraïne een speerpunt blijft aldus Panman. «Er is veel aan de hand in deze tijd van veel onzekerheden en niet altijd even objectieve of betrouwbare informatie die polarisatie in onze samenleving veroorzaakt,» sprak hij. «We moeten ervoor zorgen dat nationale grenzen, de wereldorde, de soevereiniteit van landen en de democratische rechtsstaat en processen worden gerespecteerd om ervoor te zorgen dat de mensenrechten niet verder in het gedrang komen,» zei Panman. Ook sprak hij over de ontwikkelingen in Georgië. «Wat de verkiezingen van afgelopen oktober betreft en de opschorting van de heronderhandelingen over de toetreding tot de EU, is het goed dat de Assemblee de onderdrukking van protesten, de intimidatie bij de verkiezingen en de veronachtzaming van een volledig open, transparant en eerlijk democratisch proces met gelijke kansen voor alle deelnemers aan dit proces veroordeelt,» aldus Panman.

Op dinsdag 28 januari opende de plenaire zitting met een debat over **de noodzaak van een hernieuwde, op regels gebaseerde internationale orde** met een bijdrage van de President van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, Marko Bošnjak. Hij sprak over de rol van PACE als een politieke hoeder van mensenrechten en democratie en hield de aanwezigen voor: «U spreekt namens 675 miljoen Europeanen, en door uw dubbele rol als leden van PACE en nationale parlementariërs hebt u de kostbare mogelijkheid om te informeren, beslissen, beïnvloeden en

verlichten over het vitale werk van democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, zowel hier in Straatsburg als thuis in uw nationale hoofdsteden». De bijbehorende resolutie ***«The need for a renewed rules-based international order»*** (doc.nr. 16087) werd met een zeer ruime meerderheid aangenomen.

De secretaris-generaal van de Raad van Europa, Alain Berset, constateerde in zijn bijdrage dat een teruggang in de democratie, een verlies van houvast, een verzwakking of vertraging van de dialoog en de wil om een dialoog aan te gaan deze periode kenmerkt. «We zijn getuige van een herdefiniëring van geopolitieke evenwichten, een technologische explosie en een proliferatie van desinformatie en desinformatie» zei hij en voegde daaraan toe: «Laten we in dit verband nooit vergeten dat de Raad van Europa bestaat om ervoor te zorgen dat de wereld en het functioneren van onze samenlevingen gebaseerd zijn op democratische keuzes, op het recht, en op de bescherming van de menselijke waardigheid en de mensenrechten».

Tijdens de middagvergadering lichtte rapporteur Saskia Kluit haar resolutie over **de absolute en dringende noodzaak om een einde te maken aan de humanitaire crisis voor vrouwen, kinderen en gijzelaars in Gaza** toe. «Een van de uitgangspunten in dit rapport is het humanitair recht, de meest fundamentele bescherming tegen onrechtvaardige situaties en onveiligheid en bedoelt om onschuldige burgers te beschermen in tijden van conflict,» zei Kluit. Zij benadrukte de bescherming van het humanitair recht. «Het is niet wederkerig, het betekent dat het niet uitmaakt wat de andere partij doet, je moet nog steeds alles doen wat in je macht ligt om de onschuldige mensen te beschermen, in dit geval in Gaza,» aldus Kluit. De resolutie roept Israël op om het verbod op UNRWA in te trekken. «Zij hebben een zeer belangrijke rol in het leveren van humanitaire hulp aan de mensen in Gaza en er is geen goed alternatief, bovendien als we accepteren dat VN-organen worden verboden in tijden van conflict, betekent dat dat mensen geen eten en geen medische hulp kunnen krijgen. Tot slot moeten ook naast humanitaire organisatie ook lokale en buitenlandse journalisten toegang krijgen tot Gaza zodat zij onafhankelijk kunnen berichten,» zei Kluit. Theo Bovens wees alle aanwezigen erop dat zij allen verenigd zijn in streven naar een einde aan het lijden van de mensen in Gaza en Israël, maar niet eensgezind in hoe dit te moeten bereiken. «Daarom is het belangrijk dat de internationale gemeenschap een standpunt inneemt ten gunste van de onschuldige burgerbevolking, volgens het internationaal humanitair recht,» sprak Bovens. De resolutie vraagt dit op een opmerkelijk evenwichtige manier en het handhaven van de regels van het internationaal humanitair recht is een belangrijke taak voor de Raad van Europa aldus Bovens. Hij haalde de Luxemburgse Minister Bettel aan die zei «De rechtsstaat beschermt de onschuldigen tegen het geweld van de machtigen». Bovens riep de Assemblée vervolgens op ook de kant te kiezen van de zwakken, de onschuldigen, de slachtoffers en tegen de macht van terroristische organisaties, tegen de macht van conflicten en oorlog en voor de resolutie te stemmen. De resolutie ***«The absolute and urgent need to end the humanitarian crisis for women, children and the hostages in Gaza»*** (doc.nr. 16093) werd met ruime meerderheid van stemmen aangenomen.

In de plenaire zaal vond op woensdag 29 januari de herdenking 80ste Auswitch-Birkenau plaats. «De Holocaust, een verwoestende aanval op de mensheid en de menselijke geest die ons begrip op de proef stelt, blijft vragen om reflectie over hoe zo'n duisternis kon ontstaan,» zei PACE-voorzitter Theodoros Rousopoulos bij de opening. Alain Berset, secretaris-generaal van de Raad van Europa benadrukte het belang van

weten wat er gebeurd is in alle nazi-concentratie- en vernietigingskampen en van handelen zodat het nooit meer gebeurt. «Wanneer we straffeloosheid ongestraft laten, geven we de vijanden van de democratie de macht,» aldus Berset. Yisrael Meir Lau, voorzitter van Yad Vashem, voormalig opperrabbijn van Israël en de jongste overlevende van Buchenwald, sprak over zijn herinnering aan zijn deportatie als kind, het verlies van zijn familie en de omstandigheden van zijn bevrijding, terwijl hij hardnekkige antisemitisme aan de kaak stelde. «We willen dat onze kinderen vrijheid kennen, vrede en nooit oorlog,» zei hij. Hierna werden kransen ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Holocaust gelegd bij de gedenksteen voor het Palais de l'Europe.

Bij de opening van de middagvergadering sprak de Luxemburgse premier, Luc Frieden, over het belang van de rechtsstaat en multilaterale samenwerking om vrede, gemeenschappelijke ontwikkeling en respect voor mensenrechten te bevorderen. Ook benadrukte hij de noodzaak van meer samenwerking om mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering en kunstmatige intelligentie op de juiste manier aan te pakken. «Om de uitdagingen van vandaag en morgen aan te gaan, steunt Luxemburg een sterke en innovatieve Raad van Europa,» sloot hij af.

Nadat op maandag bij de opening van de eerste deelsessie de geloofsbrieven van de Georgische delegatie op inhoudelijke gronden werden aangevochten, presenteerde de monitoringcommissie en de commissie van regels en procedures op woensdag 29 januari hun rapport waarin zij voorstelden de Georgische delegatie onder de voorwaarde dat zij in april voldoen aan de voorschriften toe te laten zij het met opschorten van de uitoefening van sommige rechten tot voldaan is aan de vereisten. Nadat de plenaire vergadering had ingestemd met de resolutie ***«Challenge, on substantive grounds, of the still unratified credentials of the parliamentary delegation of Georgia»***(doc.nr. 16104) besloot de Georgische delegatie zich terug te trekken.

Tijdens het debat over **de rol van migratie bij de demografische vergrijzing in Europa** verwelkomde Saskia Kluit het rapport. «Dit op feiten gebaseerde rapport over onze demografische uitdagingen laat een realistische houding zien ten opzichte van migratie en de oplossingen waaruit we kunnen kiezen» aldus Kluit. Zij verwees ook naar het in Nederland uitgebracht rapport over demografie en constateerde «Als we onze prioriteiten niet op orde krijgen, hebben we straks nog maar twee werkenden voor één oudere en dat zal onze economie verwoesten». Er zullen mensen naar Europa komen of we dat nu leuk vinden of niet aldus Kluit, echter door groepen te combineren: de ouderen, de vluchtelingen, de migranten, zullen we samen een goede toekomst hebben voegde zij daaraan toe. «En het zal niet moeiteloos gaan; we moeten er werk van maken en onze regeringen zullen moeten helpen, we hebben leiders nodig die onze problemen en prioriteiten begrijpen en we hebben regeringen nodig die onze mensen helpen met taalcursussen, met interculturele gemeenschappen, met het accepteren van diploma's uit verschillende landen,» aldus Kluit en dankte de rapporteur voor het rapport waarmee de eerste stappen in deze nieuwe richting gezet zijn. De Assemblee stemde met ruime meerderheid in met de resolutie **«Immigration, one of the answers to Europe's demographic ageing»** (doc.nr. 16071)

Op donderdag 30 januari werden er drie urgentiedebatten gehouden achtereenvolgens over **het ontwerpverdrag tot bescherming van het beroep van advocaat, de dringende noodzaak van vrije en eerlijke verkiezingen in Belarus en de Europese inzet voor een rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne**. Het ontwerpverdrag van de

Raad van Europa ter bescherming van het beroep van advocaat kreeg de steun van het parlement. Het nieuwe verdrag verplicht staten om hen op verschillende manieren te beschermen tegen steeds vaker voorkomende pesterijen, intimidatie en aanvallen en zodat ze hun beroep kunnen uitoefenen zonder angst voor discriminatie of inmenging. Dondermiddag vonden er debatten plaats over **vrouwen in de economie: werkgelegenheid, ondernemerschap en gendergerichte budgettering** en het **Reguleren van inhoud op sociale media om de vrijheid van meningsuiting** te waarborgen waarin lidstaten werden opgeroepen te waarborgen dat sociale media de fundamentele rechten van gebruikers, waaronder de vrijheid van meningsuiting, eerbiedigen en sociale mediabedrijven om maatregelen te vermijden die de vrijheid van meningsuiting van gebruikers beperken, om beginselen van de grondrechtenwetgeving (met name de vrijheid van meningsuiting) rechtstreeks in hun voorwaarden op te nemen en om gebruikers zonder onnodige vertraging op de hoogte te stellen van eventuele moderatie van hun inhoud.

Het debat over resolutie **«Long Covid» and access to the right to health»** (doc.nr. 16088) op vrijdag 31 januari betrof het gebrek aan aandacht voor de lange termijn gevolgen van Covid, die ten minste 20 miljoen mensen in Europa treft. De resolutie spreekt over een blinde vlek in het overheidsbeleid, met een gebrek aan een duidelijke en eensluidende definitie van de ziekte, beperkte toegang tot diagnostiek en behandeling, en de stigmatisering en onwetendheid van de kant van de samenleving en onze gezondheidszorgsystemen. Saskia Kluit sprak als voorzitter namens de commissie Sociale Zaken, gezondheid en duurzame ontwikkeling. «Het is heel goed is dat we het er in deze vergadering over eens zijn dat Long Covid in ieder geval een zeer ernstige ziekte is,» sprak Kluit. Ook benadrukte zij de benadering vanuit het mensenrechtenperspectief. «Het raakt de kern van artikel 11 van het Europees Sociaal Handvest aan waarin het recht op bescherming van de gezondheid is vastgelegd,» zei Kluit. Ze voegde er aan toe dat er meerdere ziekten zijn die erkenning als handicap verdienen, waaronder de Q-koorts en ME, zodat er goede behandelplannen en financiële reparaties mogelijk zijn voor patiënten die niet meer kunnen werken. Ook haalde Kluit de belangrijke rol van de WHO aan. «Het is een organisatie op hoog niveau met zeer toegewijde en gekwalificeerde mensen, maar ook uiterst belangrijk in de strijd tegen bestaande en nieuwe ziekten,» aldus Kluit. De aangenomen resolutie vraagt de lidstaten op nationaal niveau gecoördineerd overheidsbeleid aan te nemen om tegemoet te komen aan de medische, sociale en professionele behoeften van patiënten en om toegang tot gezondheidszorg te garanderen.

3. Overige

Saskia Kluit nam deel aan de *Joint Committee Meeting* met de ambassadeurs bij de Raad van Europa, waarbij gesproken werd over het terugtrekken van de delegatie door Georgië en de blijvende inzet en steun aan Oekraïne en de rol van de Raad van Europa. In de commissie Sociale Zaken, Gezondheid en Duurzame Ontwikkeling werd Saskia Kluit unaniem tot voorzitter gekozen. Tekke Panman werd namens EVP-fractie lid van het Netwerk voor vrije en eerlijk verkiezingen. Elly van Wijk werd op 28 januari toegelaten tot de EVP-fractie. Rian Vogels is aangesteld tot Vice-President van de fractie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE) en Kluit van de fractie van Socialisten, Democraten en Groenen (SOC).

Bij de verkiezing van de drie nieuwe rechters voor het Europese Hof voor de Rechten van Mens uit respectievelijk Andorra, Armenië en Slovenië werd het advies van de *Committee Elections of Judges,* waar Rian Vogels en Gala Veldhoen zitting in hebben, gevolgd.

Tot slot sprak de delegatie en marge van de vergadering met Loek ten Hagen, de plaatsvervangend permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de Raad van Europa, en met Jeroen Schokkenbroek, Directeur discriminatie bij de Raad van Europa.

De voorzitter van de delegatie,
Vogels

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong